

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำรงชีวิตของมนุษย์ ย่อมมีความผูกพันและเกี่ยวข้องกับศิลปกรรม ศิลปกรรม จึงเป็นผลผลิตของมนุษย์ที่สร้างสรรค์ขึ้น โดยการแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกที่มนุษย์ ได้รับจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นศิลปกรรมจึงมีคุณค่าและความจำเป็นของมนุษย์ ทางด้านความบันเทิง คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ทางด้านร่างกาย เนื่องในการประโยชน์ใช้สอย ทางด้านความเชื่อ และคุณค่าของความหมายที่เกี่ยวข้อง (มัลลิกา มัสอูดี, 2538. หน้า 302)

การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านจิตรกรรม มนุษย์ได้แสดงออกตามพื้นผนัง โดยการสืบทอดต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้จากผนังถ้ำในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ จนกระทั่งการเขียนตามผนังของสิ่งก่อสร้างที่เป็นศาสนสถาน ในปัจจุบันมีหลักวิธีการและเนื้อหาที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาอันเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมมนุษย์ (อารี สุทธิพันธุ์, 2516. หน้า 40)

เนื้อหาที่ปรากฏในภาพเขียนตามผนังถ้ำในสมัยก่อนประวัติศาสตร์แรกในยุโรป มีหลักฐานปรากฏเมื่อ 50,000 - 5,000 ปีมาแล้ว คือภาพเขียนฝาผนังที่เป็นผลงานของมนุษย์ เผ่าโครมันยอง (Cro-Manyong) เป็นเรื่องราวของการล่าสัตว์ แสดงให้เห็นถึงการสร้างสรรค์ผลงานทางจิตรกรรมที่เกี่ยวข้องเรื่องความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของคนในสมัยนั้น (อภัย นาคคง, 2526. หน้า 23) และเรื่องราวในลักษณะเดียวกันนี้ได้ปรากฏให้เห็นที่ภาพเขียนบนผนังถ้ำที่เก่าแก่ของไทย เช่น ที่พบเห็นในผนังถ้ำ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ก็มีอายุถึง 5,000-6,000 ปี ก่อนคริสตกาล (ไพโรจน์ สโมสร, 2532. หน้า 166) ภาพเขียนได้สะท้อนความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของคนสมัยนั้น การแสดงทางด้านจิตรกรรม ไม่ว่าจะอยู่คนละซีกโลก ยังแสดงให้เห็นแนวคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของมนุษย์ชาติที่ไม่แตกต่างกัน

ในสมัยต่อมา เมื่อสังคมมนุษย์มีแนวคิดพัฒนาขึ้นก็พยายามที่จะสะท้อนภาพจิตรกรรมออกมาตามแนวความเชื่อของตนให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางสังคมด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน (รัฐ จันทเดช, 2522. หน้า 6) การสร้างภาพจิตรกรรมจึงปรากฏบนแผ่นผ้า ผิวเครื่องปั้นดินเผา แผ่นกระดาด บนผนังถ้ำ เพิงผา และตามผนังอาคารสถาน โดยเฉพาะการเขียนภาพบนผนัง

สิ่งก่อสร้างได้พัฒนาให้ก้าวหน้าต่อมาจนสามารถบรรยายเรื่องราวทางความเชื่อทางประวัติศาสตร์ และทางศาสนาได้เป็นอย่างดี ซึ่งมนุษย์ทุกคนสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยไม่จำเป็นต้องใช้ ภาษา ต่าง ๆ เข้ามาประกอบ เพราะงานศิลปะเป็นภาษาสากล สามารถสื่อความหมายได้ (อารี สุทธิพันธุ์, 2516. หน้า 2) ความนิยมในการสร้างภาพผนังจึงนิยมมากตามผนังสิ่งก่อสร้างที่เป็นพื้นเรียบ โดยเฉพาะผนังโบสถ์ วิหารที่ฉาบด้วยปูน (ชมพูนุท พงษ์ประยูร, 2514. หน้า 20-27) ซึ่งเป็นเรื่องราวทางวรรณคดี ประวัติศาสตร์ทั้งภาพที่สะท้อนความเชื่อของมนุษย์ในทางศาสนา จะพบมากตามผนังโบสถ์วิหารที่มีอยู่ทั่วไปในประเทศไทย โดยเฉพาะที่มีชื่อเสียงได้แก่ ภาคกลางที่ พระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพฯ ภาคใต้จะเห็นได้จากจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ วัดมัทนิมาวาส จังหวัดสงขลา (อลิษาเบส โลออนส์, 2506. หน้า 50) ภาคเหนือที่วัดหลวงราช สันฐาน จังหวัดพะเยา (ภัทรุตม์ สายะเสวี, 2527. หน้า 18) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือ ภาคอีสาน ที่วัดโพธิ์ชัยนาฬิง จังหวัดเลย (ไพโรจน์ สโมสร, 2532. หน้า 67-73) ในแต่ละภาคล้วน มีความสำคัญ

จิตรกรรม สามารถนำมาใช้เป็นสื่อได้อย่างดีเยี่ยม และเป็นที่เข้าใจ ประทับใจ แก่ผู้ที่พบเห็นรูปจิตรกรรมด้วยความซาบซึ้ง สามารถเล่าเรื่องราวให้เกิดความต่อเนื่องแทนตัวอักษร ได้ดีเยี่ยม (ธนพันธุ์ เมธาพิทักษ์, 2509. หน้า 19) การศึกษาจิตรกรรมไทยเป็นศิลปกรรมแขนงหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยที่มีอยู่คู่กับชาติไทย และคนไทยเสมอ

เมื่อกล่าวคำว่า จิตรกรรมไทย จึงหมายถึง ภาพระบายสี ฝีมือจิตรกรไทย คำว่า จิตรกรรมไทยนี้มีได้ใช้เรียกเฉพาะ จิตรกรรมแบบไทยประจำชาติ หรือแบบไทยประเพณีเท่านั้น ยังรวมถึงจิตรกรรมแบบอื่น ๆ ที่เป็นฝีมือของจิตรกรไทย รวมทั้งจิตรกรรมแบบไทยร่วมสมัยด้วย

จิตรกรรมไทย จึงเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ศิลปินมุ่งแสดง ศิลปะ ได้สะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ อย่างวิจิตรบรรจง เพื่อเป็นสื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ แทนตัวอักษรด้วยรูปภาพ ด้วยแสง สี รูปร่าง รูปทรง เรื่องราวตลอดถึงเส้นที่มีความอ่อนช้อยงดงามไม่แพ้ประเทศใดในโลก นอกจากนี้จิตรกรรมไทยยังถือว่าเป็นหลักฐานสำคัญยิ่งใน การบันทึกทางประวัติศาสตร์แทนตัวอักษร (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2527. หน้า 35)

กรมศิลปากร (2529. หน้า คำนำ) ได้แสดงถึงความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังไทย เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นมรดกล้ำค่าของชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ของชาติ อย่างชัดเจน เป็นงานที่ศิลปินได้แสดงออกมาด้วยศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาเพื่อถวายเป็น พุทธบูชา

ช่างไทยในอดีตมีความมุ่งมั่นที่จะเนรมิตสร้างสรรค์งาน เพื่อใช้เป็นสื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจให้แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป เป็นการยกย่องและเทิดทูนพระพุทธศาสนาโดยมิได้หวังอามิสสินจ้างใด หากแต่ได้เขียนขึ้นจากแรงคลไจด้วยความศรัทธาเลื่อมใสเป็นสำคัญ จิตรกรรมเหล่านี้มีเนื้อหาและประโยชน์สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมของบ้านเมืองในยุคนั้น ๆ งานจิตรกรรมไทยที่มีลักษณะของการเล่าเรื่องจึงเหมาะสำหรับการสื่อความหมายในกรณีนี้ คุณค่าที่จะก่อให้เกิดแง่คิดและความรู้สึกสร้างสรรค์ที่งดงามแก่จิตใจของประชาชน และเป็นการช่วยสร้างความงดงามแก่สถาปัตยกรรมเพิ่มบรรยากาศของความศักดิ์สิทธิ์น่าเลื่อมใสแก่ภายในอุโบสถ และองค์พระประธาน ตลอดจนให้คุณค่าทางความงาม และความรู้ในหลายด้าน เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ที่แสดงสภาพชีวิตของคนไทย ทั้งในราชสำนักและในหมู่ชนธรรมดา (คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์, 2525. หน้า 3)

นับเป็นจิตรกรรมที่มีความสำคัญยิ่งแห่งหนึ่งของไทยในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งทางศิลปะให้ความรู้เรื่องราวเกียรติ เป็นการศึกษาวรรณกรรมและนาฏลักษณะได้จากภาพเขียนตัวภาพต่าง ๆ แสดงให้เห็น การใช้อาวุธ ราชรถ การแต่งกายและเครื่องประดับ และชบวนทัพในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งการเขียนภาพปราสาท พระราชวัง ศาลาและสถาปัตยกรรมแบบต่าง ๆ ที่น่าศึกษา นอกจากนี้ภาพประกอบอื่นในเรื่องรามเกียรติ์ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ด้านการประกอบอาชีพ การเดินทางติดต่อไปมาหาสู่กัน การแต่งกาย และวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นในอดีตอีกด้วย (งานอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง, 2530. หน้า 9)

ดังนั้นจิตรกรรมไทย จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ เพราะศิลปินได้นำเรื่องราวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางพระพุทธศาสนา ทางวรรณคดี ได้แก่ เรื่องชาดก เรื่องไตรภูมิ รามเกียรติ์ นิทานพื้นบ้าน เช่น สังข์ทอง คันธกุมาร พระเจ้าสิบชาติ เป็นต้น ที่ศิลปินได้หยิบยกนำเรื่องราวดังกล่าวข้างต้นมาจินตนาการสร้างสรรค์ได้อย่างสวยงาม และน่าดู ทำให้เกิดความประทับใจในเรื่องที่สนใจ เป็นคติ ทำให้ผู้พบเห็นมีจิตใจเลื่อมใสศรัทธา และคล้อยตามไปได้ในเรื่องราวที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งหนึ่งที่คอยย้ำเตือนทำให้จิตใจและความรู้สึกนึกคิดในทางที่ดี มีคุณธรรม มีความสงบ (ธนพันธ์ เมธาพิทักษ์, ม.ป.ป. หน้า 41)

ภาพจิตรกรรมฝาผนังไทย นับว่าเป็นภูมิปัญญาไทย ที่คนไทยนั้นได้ใช้สติปัญญาความสามารถ แสดงออกมาเป็นรูปธรรม มีประโยชน์ มีคุณค่าในชีวิตและสังคมอย่างมากมาย ดังเช่นภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ที่ปรากฏอยู่ภายในอุโบสถวัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก ที่จิตรกรได้จินตนาการ สร้างสรรค์ ด้วยจิตและวิญญาณ เป็นผลงาน

อันทรงคุณค่า ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่า จนกลายมาเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ที่ผ่านกาลเวลา อย่างยาวนาน ด้วยกาลเวลาที่ผ่านมาจึงทำให้จิตรกรรมฝาผนังเกิดความชำรุดทรุดโทรมเป็น อย่างมาก ด้วยเหตุหลายประการ เช่น ได้รับความสั่นสะเทือนและเกิดการแตกร้าวบริเวณกว้าง ทางด้านนอกทิศเหนือ และทิศใต้ด้านในอุโบสถ และผนังปูนเกิดการกะเทาะล่อนออกมา หลายแห่ง จากยานพาหนะที่วิ่งผ่านไปผ่านมามบนถนนที่ตัดชิดติดอุโบสถ นอกจากนี้ภาพจิตรกรรม ฝาผนัง ยังได้รับความเสียหายที่เกิดจากเขม่าควัน ตลอดจนผู้เข้าไปชมภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ มักจะเอามือไปทำ หรือลูบคลำ ขูด ขีด ภาพจิตรกรรมไปด้วย เมื่อเป็นดังนี้จึงทำให้ภาพ จิตรกรรมฝาผนังนับวันมีแต่จะเกิดการชำรุด และลบเลือนไปตามสภาพ

คุณค่าที่ได้รับจากจิตรกรรมฝาผนัง นอกจากจะมีคุณค่าอันสูงยิ่งทางด้านสุนทรียศาสตร์ และศาสนาแล้วจิตรกรรมฝาผนังยังเป็นหลักฐานของชาติที่บันทึกเหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ ในอดีต ไว้ในรูปแบบของภาพเขียน ซึ่งสามารถศึกษาลักษณะบ้านเมือง สภาพแวดล้อม ชีวิตความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม จารีตประเพณี ประวัติศาสตร์ วรรณกรรมและโบราณคดี ได้จากภาพเขียน เหล่านี้ จิตรกรรมฝาผนังจึงเป็นแหล่งข้อมูลของความรู้และหลักฐานในอดีต ที่ละเอียดชัดเจนที่สุด ประการหนึ่งการสร้างสรรคจิตรกรรมฝาผนัง เกิดจากอัจฉริยภาพความศรัทธาอย่างสูงสุดของ ศิลปินในสมัยอดีต ซึ่งในปัจจุบันแม้ความรู้ทางเทคโนโลยีจะพัฒนาเจริญขึ้นมาก แต่เป็นเพราะ วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ศิลปินในปัจจุบันไม่สามารถสร้างสรรค์ศิลปกรรม ดังเช่นศิลปินชั้นครูในสมัยโบราณท่านสร้างไว้ (เสกภูมิ วรรณิมาพันธ์, 2546. หน้า 29)

จากกรณีดังกล่าวข้างต้น ได้มีหน่วยงานทางราชการของกรมศิลปากร มาบูรณะภาพ จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถวัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก เมื่อปี พ.ศ. 2530 แล้วก็ตาม แต่ปัจจุบันยากแก่การที่จะเยียวยารักษาไว้ให้คงเดิมได้ คงมีแต่โทรมกับทรุด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้ เห็นความสำคัญและคุณค่าของงานจิตรกรรมฝาผนังไทย ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่าของ จังหวัดพิษณุโลก และของแผ่นดินที่กำลังจะถูกกลืนกินด้วยกาลเวลาแล้ววันหนึ่งคงลบเลือนไป เพื่อไม่ให้ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวเกียรติ ที่ปรากฏอยู่ภายในอุโบสถวัดราชบูรณะได้ลบเลือน จางหายไป ดังนั้นผู้วิจัยขอบันทึกเรื่องราว รูปทรง และหลักวิธีการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องราวเกียรติ ที่ปรากฏอยู่ภายในอุโบสถวัดราชบูรณะ ไว้ในความทรงจำของบุคคลทั่วไปว่า ครั้งหนึ่งได้มีภาพจิตรกรรมไทยที่มีคุณค่าทั้งทางตรงและทางอ้อม พอสรุปสังเขปดังนี้

1. คุณค่าทางประวัติศาสตร์
2. คุณค่าทางด้านการศึกษา
3. คุณค่าทางด้านสังคมวิทยา
4. คุณค่าทางสถาปัตยกรรม
5. คุณค่าทางโบราณคดี
6. คุณค่าทางวัฒนธรรม
7. คุณค่าทาง พุทธศาสนา

ฉะนั้น การศึกษาจิตรกรรมไทย ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยเฉพาะในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมด้านคมนาคม วัฒนธรรมการเล่น และกีฬา และวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นวัฒนธรรม และประเพณีที่คนไทยได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาถึงเราในปัจจุบัน จึงทำให้เห็นภาพพจน์ทางประวัติศาสตร์บางด้านได้ชัดเจนขึ้น

ดังปรากฏให้เห็นจากภาพจิตรกรรมฝาผนังด้านในอุโบสถวัดราชบูรณะ ที่จิตรกรได้สร้างสรรค์ขึ้นด้วยกาลเวลา จากหลักฐานทางด้านโบราณคดี พอจะสันนิษฐานได้ว่าวัดราชบูรณะเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย ได้รับการบูรณะซ่อมแซมในสมัยพระยาสิทธิ ซึ่งมียะเวลาก่อสร้างมานานถึง 1,000 ปีเศษ ก่อนที่พระยาสิทธิได้ทรงทำการบูรณะปฏิสังขรณ์ จึงกล่าวได้ว่าวัดราชบูรณะมีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปกรรม

ด้วยความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาพจิตรกรรมฝาผนังด้านในอุโบสถที่จิตรกรได้แต้มแต่งสีสันทันอย่างวิจิตรบรรจงลงฝาผนังที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางมานุษยวิทยา สังคมวิทยา ศิลปวัฒนธรรม ของคนไทยที่นับได้ว่ามีคุณค่า ควรได้รับการอนุรักษ์และถ่ายทอด เพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปไทยแขนงนี้ให้คงอยู่ไม่สูญสิ้นไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของจิตรกรรม เรื่องรามเกียรติ์ ตามลักษณะเรื่องราว รูปทรง และหลักวิธีการเขียนภาพที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในงานจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์ วัดราชบูรณะ

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนัง วัดราชบูรณะ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้ทราบองค์ประกอบของจิตรกรรม เรื่องรามเกียรติ์ ตามลักษณะเรื่องราว รูปทรง และหลักวิธีการเขียนภาพที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ

2. ทำให้ทราบวัฒนธรรมที่ปรากฏในงานจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์ วัดราชบูรณะ
ซึ่งในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยวัฒนธรรม

- 2.1 วัฒนธรรมด้านความเชื่อและศาสนา
- 2.2 วัฒนธรรมด้านการสร้างที่อยู่อาศัย
- 2.3 วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย
- 2.4 วัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพ
- 2.5 วัฒนธรรมด้านการคมนาคม
- 2.6 วัฒนธรรมด้านการเล่นและกีฬา
- 2.7 วัฒนธรรมอื่น ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ครั้งนี้จะเป็นแนวทางการศึกษาที่มีประโยชน์ทางด้านศิลปะ และวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ตลอดถึงแนวทางการศึกษาทางวิชาการด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ทำให้ทราบเกี่ยวกับเรื่ององค์ประกอบของจิตรกรรม เรื่องรามเกียรติ์ ตามลักษณะเรื่องราว รูปทรง และหลักวิธีการเขียนภาพที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ
2. ทำให้ทราบถึงองค์ความรู้ ทางด้านวัฒนธรรมพร้อมกับภูมิปัญญา และประวัติศาสตร์ความเป็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
3. เป็นข้อมูลที่คาดว่าจะประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนาจิตรกรรมฝาผนังไทย รวมทั้งเป็นแหล่งองค์ความรู้ ด้านภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา พื้นที่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และระยะเวลาที่จะศึกษา ดังนี้

1. สถานที่ที่จะทำการศึกษา คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์ วัดราชบูรณะ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งเนื้อหาที่จะทำการศึกษาดังต่อไปนี้

- 1.1 หนังสือมงคลด้านหน้าพระประธาน
- 1.2 หนังสือมงคลด้านหลังพระประธาน
- 1.3 ผืนผ้าด้านขวาพระประธาน
- 1.4 ผืนผ้าด้านซ้ายพระประธาน
2. ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย
 - 2.1 ตัวแทนจากพระสงฆ์ จำนวน 2 รูป
 - 2.2 ตัวแทนจากผู้นำทางการปกครอง จำนวน 2 คน
 - 2.3 ตัวแทนจากนักวิชาการ จำนวน 2 คน
 - 2.4 ผู้รู้เกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนัง จำนวน 2 คน
3. ขอบเขตด้านวัฒนธรรมผู้วิจัยศึกษาในด้านดังต่อไปนี้
 - 3.1 วัฒนธรรมด้านความเชื่อและศาสนา
 - 3.2 วัฒนธรรมด้านการสร้างที่อยู่อาศัย
 - 3.3 วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย
 - 3.4 วัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพ
 - 3.5 วัฒนธรรมด้านการคมนาคม
 - 3.6 วัฒนธรรมด้านการเล่นและกีฬา
 - 3.7 วัฒนธรรมอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล ได้แยกข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลประเภทเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม
 - 1.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการรวบรวม
 - 1.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพิษณุโลก
 - 1.1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจิตรกรรมไทย
 - 1.1.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและองค์ประกอบศิลป์
 - 1.1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม
 - 1.2 รวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม
 - 1.2.1 ถ่ายภาพและคัดลอกภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์

1.2.2 สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เกี่ยวกับองค์ประกอบ และวัฒนธรรมที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่แล้วดำเนินการวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ดังต่อไปนี้

2.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์ ตามลักษณะเรื่องราว รูปทรง และหลักการ การเขียนภาพ

2.2 วิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในงานจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3. ชั้นนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยเป็นแบบพรรณนาวิเคราะห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

จิตรกรรม หมายถึง ผลงานที่เกิดจากการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ จากสิ่งแวดล้อม และความรู้สึกของตน โดยการเขียนภาพด้วยวิธีขีดเขียน ระบายสี เป็นลักษณะ 2 มิติ (อารี สุทธิพันธุ์, 2513. หน้า 42)

จิตรกรรมฝาผนัง หมายถึง จิตรกรรมที่เขียนลงบนฝาผนัง หรือไม้ ซึ่งรวม เสา คอสอง บานประตูหน้าต่างและตัวไม้โครงสร้างอาคารอื่น ๆ (วรรณภา ณ สงขลา, 2533. หน้า 5)

รามเกียรติ์ หมายถึง ชื่อวรรณคดีเรื่องหนึ่ง ว่าด้วยพระรามทำศึกกับทศกัณฐ์ องค์ประกอบของจิตรกรรม หมายถึง ผลอันเกิดจากการนำเอาส่วนประกอบของศิลปะ มารวมเป็นลักษณะเรื่องราว รูปทรง และหลักวิธีการเขียนภาพที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง วัดราชบูรณะ

อุโบสถ หมายถึง อาคารสถานทางพุทธศาสนา เป็นสถานสมมุติแห่งความดีงาม เพื่อกระทำสังฆกรรมอย่างเคร่งครัด (ไพโรจน์ สโมสร, 2532. หน้า 27) ในงานวิจัยหมายถึง อุโบสถวัดราชบูรณะ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

คุณค่า ในงานวิจัยนี้หมายถึง ผลที่ปรากฏในงานจิตรกรรมฝาผนังคุณค่าทางด้านเชิงศิลปะ และเชิงสังคม

ความเชื่อ หมายถึง ความเข้าใจที่แสดงออกมาจากทัศนะพื้นฐานต่อบุคคล หรือ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด